

Portrety. Rembrandt i...

Pokaz zorganizowany z okazji powrotu do Zamku Królewskiego portretów Rembrandta van Rijn: *Dziewczyna w ramie obrazu* i *Uczony przy pulpicie*

Portrety. Rembrandt i...

Dawna Sień Poselska

6 grudnia 2006 r. – 31 stycznia 2007 r.

Dziewczyna w ramie obrazu ("Żydowska narzeczoną") deska topolowa (Populus sp.),
105.5x76.3 cm.

Sygnowany po lewej, ok. 35 cm od dolnej krawędzi, czarną farbą: Rembrandt / f 1641.
U góry po lewej czerwony numer galerii Stanisława Augusta: 207.

Dwa słynne obrazy Rembrandta – *Dziewczyna w ramie obrazu* i *Uczony przy pulpicie*, dar prof. Karoliny Lanckorońskiej, po rocznej nieobecności powróciły w 2007 roku do Zamku Królewskiego w Warszawie.

Od kwietnia 2006 r. gościły na prestiżowej wystawie *The Quest of a Genius*, prezentowanej w Museum Het Rembrandthuis w Amsterdamie i w Gemäldegalerie der Staatlichen Museen w Berlinie, zorganizowanych przez oba muzea we współpracy z Rembrandt Research Project z okazji 400. rocznicy urodzin Rembrandta w ramach Roku Rembrandtowskiego.

Udział w pokazie wymagał gruntownej konserwacji dzieł, która od maja 2005 r. prowadzona była w pracowniach konserwatorskich Zamku Królewskiego w Warszawie. Tego odpowiedzialnego zadania ze znakomitym, jak można ocenić, skutkiem podjęły się – **Regina Dmowska** z Zamku Królewskiego i **Joanna Czernichowska** z Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie.

Oba portrety, wykonane na dobrze zachowanych deskach topolowych, w przeszłości wielokrotnie były poddawane renowacjom – zwłaszcza portret kobiety, który powstał na uprzednio rozpoczętym przez Rembrandta innym obrazie. Ślad tych zmian autorskich, jako tzw. pentimenti, uwidocznił się w tle postaci. Należało więc usunąć wiele nawarstwień silnie pożółkłych werniksów, rozległych kitów i pociemniałych retuszy.

Prace konserwatorskie oparte zostały na badaniach technologicznych budowy obrazów, prowadzonych przez **Irminę Zadrożną** z Wydziału Chemicznego Politechniki Warszawskiej, **Annę Nowicką** z Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie oraz **Marka Wróbla** z Uniwersytetu Warszawskiego. Konsultacjami naukowymi służyli konserwatorzy i kustosze z Muzeum Narodowego w Warszawie i Krakowie oraz specjaliści z Holandii – prof. **Ernst van de Wetering**, **Martin Bijl** i **Karin Groen**.

Badania, prowadzone przez wybitnego specjalistę z Rembrandt Research Project – prof. Ernsta van de Weteringa, zakończyły się wydaniem w lutym 2006 r. ostatecznej opinii co do bezsprzecznego autorstwa Rembrandta w przypadku obydwu portretów.

Uczony przy pulpicie ("Ojciec żydowskiej narzeczonej") deska topolowa (Populus sp.),
105.7x76.4 cm.

Sygnowany na bocznej ścianie pulpitu: Rembrandt / f 1641.
W lewym górnym rogu czerwony numer galerii Stanisława Augusta: 208.

Przed 1769 rokiem obrazy były własnością Friedricha Paula von Kamecke w Berlinie, a następnie jego córki, Elżbiety Henrietty Marii Gołowkin, która sprzedała je Stanisławowi Augustowi. Król włączył je do swojej kolekcji i umieścił w Galerii Obrazów na parterze Pałacu w Łazienkach. Obrazy zostały wpisane do katalogu Galerii Królewskiej pod numerami 207 i 208, widocznymi do dziś.

Po śmierci króla obrazy odziedziczył książę Józef Poniatowski, a następnie jego siostra, Maria Teresa z Poniatowskich Tyszkiewiczowa, od której portrety zakupił Kazimierz Rzewuski i wywiózł je do Wiednia. Po śmierci Rzewuskiego stały się one własnością jego córki, Ludwiki, zamężnej z Antonim Józefem Lanckorońskim. Ich wnuk, Karol Lanckoroński, wybitny kolekcjoner i znawca sztuki, w końcu XIX wieku zbudował w Wiedniu pałac przy ulicy Jacquingasse 18, w którym zgromadził swoje zbiory i w 1902 r. udostępnił je publiczności. Obrazy Rembrandta

znalazły się tam na poczesnym miejscu. W 1933 r., po śmierci Karola Lanckorońskiego, obrazy stały się własnością jego dzieci: Antoniego, Adelajdy i Karoliny.

W listopadzie 1939 r. dzieła wraz z kolekcją Lanckorońskich zostały przejęte przez gestapo, a w 1943 r. wywiezione z Wiednia. W 1944 r. znalazły się w składnicy w Altaussee k. Salzburga. Kiedy w maju 1945 r. Altaussee zostało przejęte przez armię amerykańską, obrazy Rembrandta trafiły do Central Art Collecting Point w Monachium. W 1947 r. Antoni Lanckoroński odzyskał je i zdeponował w zamku Hohenems w Vorarlbergu k. Vaduz. W 1950 r. obrazy zostały złożone w sejfie banku w Szwajcarii.

26 października 1994 r., ostatnia przedstawicielka rodziny – profesor Karolina Lanckorońska, w darze dla Narodu Polskiego, złożyła dzieła sztuki z rodowej kolekcji, wśród których były również dwa obrazy Rembrandta.

Wątpliwości co do autorstwa obrazów po raz pierwszy wysunął Horst Gerson w 1969 r., który nie znał ich z autopsji (od czasu II wojny światowej dzieła uznane za zaginione można było oglądać jedynie na fotografiach). Toteż obrazy, niedostępne badaczom, nie zostały uwzględnione w wydawanym przez Rembrandt Research Project katalogu *Corpus of Rembrandt* (t. 3, 1989), ujmującym dzieła Rembrandta z lat 1635 – 1642.

Po 1994 roku, gdy obrazy zostały podarowane Zamkowi Królewskiemu w Warszawie, podjęto próby weryfikacji dotychczasowych atrybucji. W 1995 r. zostały opublikowane wstępnie jako własnoręczne dzieła Rembrandta, założono jednak, że potwierdzenie lub zanegowanie autorstwa Rembrandta musi być dokonane przez specjalistów z Rembrandt Research Project. Udział warszawskich dzieł w pokazie poświęconym całemu dorobkowi Rembrandta uzupełniał niejako wyniki badań nad okresem po 1642 r., czyli po powstaniu słynnej *Straży nocnej*, który z powodów osobistych i finansowych okazał się punktem zwrotnym w karierze malarskiej Rembrandta. Sam Rembrandt malował niewiele, lecz cały czas prowadził pracownię. Właśnie problem praktyki warsztatowej mistrza, jego sposobu kształtowania uczniów i wpływu na ich twórczość, a więc i zagadnienie autentyczności dzieł, pragnęli pokazać autorzy wystawy *The Quest of a Genius*. W tym kontekście pojawienie się *Dziewczyny w ramie obrazu* na okładce katalogu wystawy prezentowanej w Museum Het Rembrandthuis w Amsterdamie wydaje się nader wymowne.

Z okazji powrotu do Zamku Królewskiego słynnych portretów Rembrandta i dla uhonorowania 400. rocznicy urodzin ich autora Fundacja Conspero zaprosiła w podróż do XVII-wiecznej Holandii, w miejsce i czas, w których tworzył jeden z najgenialniejszych artystów w historii. Towarzyszami w tej niezwyklej wyprawie byli Wielcy Krakowianie. Wystawa fotograficzna *Pejzaż z portretami*, która towarzyszyła pokazowi obrazów Rembrandta, przybliżyła twórczość artysty, którego malarstwo łamało kanony sztuki, a zawarta w nim tajemnicza gra światła i cienia inspirowała kolejne pokolenia. Intencją twórcy wystawy – **Andrzeja Gizy** i autora zdjęć – **Michała Pasicha** było stworzenie dla portretów Rembrandta niecodziennego kontekstu; również punktu odniesienia i komentarza do prezentowanych fotografii.

Wspomniana ekspozycja była już prezentowana w maju i czerwcu 2006 r. w Muzeum Książąt Czartoryskich w Krakowie, gdzie znajduje się *Pejzaż z miłosiernym samarytaninem*, obraz namalowany przez Rembrandta w 1638 r. To jedno z trzech dzieł wielkiego malarza, które znajdują się w Polsce.

Od **6 do 30 grudnia** 2006 r. **wystawa była czynna** w ramach trasy I zwiedzania od **wtorku do soboty** w godz. **10.00– 16.00** (bilety: **10 i 5 zł**), w **niedziele – 11.00 – 16.00** (zwiedzanie bezpłatne), w czasie Dnia atrakcji – **9 grudnia** – od **10.00 do 17.00**, a **26 grudnia** – w godz. **10.00 – 16.00**.

Ekspozycja była nieczynna w dniach: **23 – 25** oraz **31 grudnia** 2006 r. i **1 stycznia** 2007 r. Od **2 do 14 stycznia** 2007 r. wystawę można było zwiedzać łącznie z ekspozycją czasową *U tronu Królowej Polski* po wykupieniu biletów w cenie **12 i 6 zł**. Od **16 do 31 stycznia** – zwiedzanie ponownie w ramach trasy I.

Organizatorzy:

Organizatorzy

		
Zamek Królewski w Warszawie	Fundacja Conspero	Mecenas Zamku Królewskiego

Sponsorzy

	
Sponsor Zamku Królewskiego w Warszawie	Centrum Tłumaczeń i Obsługi Konferencji

Patroni medialni

 TELEWIZJA POLSKA		 Pełna kultura	
TVP Telewizja Polska	Polskie Radio	EMPIK Pełna Kultura	WPROST
			
WIK Wprost i Kultura	The Warsaw Voice	Warsaw Point	Gazeta Wyborcza
			
	Gazeta.pl	Gazeta Antykwareczna	

---

przejdź do:

[Galeria Lanckorońskich - Obrazy Rembrandta. Galeria Malarstwa, Rzeźby i Sztuki Zdobniczej](#)